

Nuša Kotar, Katja Špik
Ali narečje v Tržiču živi ali umira?
Raziskovalna naloga^{*}

POVZETEK

*TRŽIŠK NAREČJE JE POSEBNOST NAŠA
BOJMO SE, DA NAM NĀ UMRE,
ZATO MĀDVE SVA SE ODLOČILE
IN NALOGO TO SVA SKĀP ZMAŠILE.*

*ZDEJ NALOGA JĀ KLE,
ČE VAM PROV JE AL' PA NE!*

Uvod

Vsak narod ima tako kot naš slovenski veliko narečij. Midve sva se odločili, da izmed velikega števila (8) slovenskih narečnih skupin izbereva gorenjsko narečno skupino. Vendar bova v svoji raziskovalni nalogi opisovali samo tržiško narečje, ki je eno izmed mnogih narečij v gorenjski narečni skupini. Govorili bova predvsem o problemu obstoja tržiškega narečja. To sva predstavili, ker se da najbolj preprosto. Saj je narečje vrsta govora, ki ga ne razumejo in ne govorijo vsi ljudje, ampak le nekateri, ki že od vsega začetka oziroma od rojstva naprej živijo z narečjem. Vsi vemo, da se narečja ne da naučiti, ampak ga moramo varovati za prihodnje rodove. To je sad naših prednikov, ki so ga s pridom varovali in nas že takoj ob rojstvu seznanili z njim.

Ljudska pripovedka ve povedati o veliki katastrofi, ki je razdejala Stari trg pod Ljubeljem. Del gore Košute se je odtrgal, pridrčal je v dolino in zasul naselbino.

^{*} Mentorica: Miriam Kranjc, prof.

Starejši šentanski¹ ljudje so ta dogodek takole opisovali: "Ako star petelin znese jajce, se rodi iz njega velikanski zmaj s sedmimi glavami." Pred več stoletji je bilo v naselbini pod Ljubeljem več kot polovico kovačij. Ta naselbina je bila na kraju, ki mu ljudje pravijo "Na plazu", kjer še sedaj leži golo kamenje, privaljeno z gore. Ljudsko izročilo pripoveduje tudi, da se je nekaj prebivalcev trga pod Ljubeljem izselilo v Borovlje, nekaj pa v Tržič, Kropo in Železnike. Ustno poročilo iz šentanske okolice izpričuje, da se je izmed prebivalcev Starega trga pod Ljubeljem pri begu "oprezval!"² le en rudar, ki je vozil rudo s parom volov. Njega in njegovo vprego je skala, ki se je odtrgala, pokopala pod seboj. Zadnja skala se je baje valila naprej v dolino do Kramarjeve poti, kjer je obležala in je bila vidna do začetka sedanjega stoletja, ko so jo razstrelili pri delih za prvo predilniško električno centralo. Vse to se ujema s pripovedko, ki pripoveduje:

"Bila je šentanska nedelja.³ V gostilni v Tržiču je grajski lovec Martin zasnubil Ančiko, hčerko rudarskega oskrbnika, toda oče mu jo je odrekel. To je ošabnega in naglojeznega snubca hudo raztogotilo, jel⁴ se je prerekati, končno pa je zgrabil starega oskrbnika za vrat in po njem bi bilo, da ni priskočil rudar Urban na pomoč ter zalučil⁵ razjarjenega Martina iz gostilne. Rudarski oskrbnik je vedel hvalo Urbanu in zato pospeševal njegovo nagnjenje do Anice. Za razpor z lovcom se dalje niso menili in mirno živeli v tihi gorski samoti. Ko sta se zaročenca nekega večera sešla na gorski planoti, ji Urban naznani, da mora drugo jutro zarana odriniti z rudo v plavž. Ko se v par dneh vrne domov, pa hoče nemudoma stopiti do Ančikinega očeta in prositi za njuno združitev. Vsa srečna sta se razšla, ne da bi zapazila, kako ju je lovec Martin zalezoval in njunemu razgovoru prisluškoval. Drugo jutro je Urban odpotoval čez gore, a se v določnem času ni vrnil. Ančka ga je pričakovala od dne do dne, od tedna do tedna. Minilo je leto, toda Urbana ni bilo nazaj. Predrzni lovec je zopet obiskal deklo, vendar ga je Anica odločno zavrnila. To je lovca ujezilo in izpustil je v naglici več neprevidnih besed, iz katerih so jeli ljudje sklepati, da je Urban izginil po lovčevi krivdi. Sčasoma, ko Urbana le ni bilo, pa so jeli Martina kar naravnost dolžiti umora, zlasti zato, ker osumljenec na obdolžitve ni ugovarjal, marveč jih je mirne duše prenašal. Imeli pa so starodavno rudarsko pravo, po katerem se ni smel v okolici rudnika muditi noben osumljenec. To svojo pravico so uporabljali proti Martinu in mu pod smrtno kaznijo prepovedali nadaljnji vstop v naselbino. V začetku se je rogal tej prepovedi, toda ko se je rudarjem pridružil še graščak in lovca odslovil iz službe, se je pa pregnanec močno razsrdil in zaprisegel, rekoč: "Vi, črvi! Hočem vam postaviti tak nagrobni spomenik, da bodo nad njim stoletja strmela!" Leta so minila in ljudstvo, razen Anice, ki je vedno na tihem zdihovala, je pozabilo na Urbana in na lovca. Nekega dne so prihтели pastirji z novico, da je zjutraj na Košuti grozno zašumelo,

¹ Ljudem, ki so živeli v Podljubelju, so pravili Šentanci.

Šentanci: šent (lat.: sveti) + Ana

Namreč Podljubelj imenujejo tudi Sveta Ana

² ogledoval

³ Nedelja ob godu Sv. Ane, 26. julija.

⁴ začel

⁵ vrgel

kakor da bi bil velikanski ptič zamahnil s perutmi, nato se je jela gora gugati in tresti, naposled pa je prav po zverinsko zatulilo, potem pa se je vse umirilo. Tem govoricam niso ljudje v začetku verjeli. Ko so pastirji le dan za dnem zatrjevali isto in se sploh branili še nadalje hoditi v goro, so pa le začeli zadevo preiskovati, dokler se niso uverili o resničnosti tega, kar so pastirji pripovedovali. Nastal je po celi naselbini silen nemir, zlasti ker so nekateri trdili, da se je lovec Martin zopet pojavil. Na mogočni skali so ga videli sedeti, bil je bledega obličja kakor nekoč in le brada mu je segala skoraj do kolen. Oblečen je bil v medvedovo kožo in zaradi rdečih las je bil bolj živali kakor človeku podoben. Tudi on je zapazil ljudstvo, s strašnim smehom je zapustil svoj sedež in izginil v gošči. Napočilo je jutro na praznik sv. Ane 1517. leta. Nenavadno mračno je bilo in neznanska tišina je obdajala ljudi in živali. Ne le ne Košuti, po vsej okolici se je na ta dan majalo, gozdni potoki in studenci so nenavadno hudo šumeli, njih voda je bila kalna. Najdebelejše bukve in hrasti so se tresli, smreke in borovci so se pripogibali. Gozdna žival je glasno tuleč bežala, plahe divje koze so drvele čez drn in strn od tod. Celo domače živali so bile nemirne in so hotele bežati. Vso naravo je pretresal strah. Zdajci so se s strašnim pokom razpočile skale, črn dim se je zvalil iz široko zevajočih brezen in rdeči plameni so švigali naokrog. Vso okolico daleč tja čez Ljubelj je obdala smolnata in žveplena para. Prebivalstvo je bežalo na vse strani, le hudobni Martin se je, stoječ na mogočni skali, škodoželjno režal v dolino. Zopet se je stresla zemlja, razpočile so se mogočne gore in iz strašnega dimnika se je, bruhaje ogenj, dvignil z mogočnimi perutmi nestvor z večkratnim zavitim repom. Okretno je plaval po zraku, kakor bi se pripravljaj na prvi polet čez hribe in doline, medtem ko je pod njim plamenoma gorela zemlja. Po hribih, bujno poraščenih s travo, se je v gostih gmotah usipal pepel. Vnovič so zaprasketale gore, neizmerno skalovje se je dvignilo proti nebu, in kdo bi opisal veselo čudo! Skalovje je popadalo z močnim truščem nazaj na zemljo in pod njegovo mogočno težo je ležala zmečkana pošast. Tedaj se je pojavil vrh Ljubelja potni voz. Preplašeni prebivalci so menili, da jih je prišel rešit sam Bog iz nebes in hiteli so vozu naproti. A v vozu ni bil Bog, marveč prestrašen človek, v katerem so kmalu spoznali rudarja Urbana. Ves strah je bil pozabljen. Urban je moral pripovedovati, kako in kaj. Pravil je, da so ga tedaj, ko se je vračal proti domu, napadli od Martina nahujskani tujci in ga odvedli v sužnost v daljno deželo. Ondi si je kmalu pridobil naklonjenost svojega gospodarja, ki je po njegovem nasvetu odkril v rudniku zlato žilo in zato silno obogatel. Zdaj je gospod umrl, pred smrtjo ga je spustil na prosto in bogato obdaril. Ko se je vračal domov, je ravno v najbolj kritičnem trenutku dospel vrh Ljubelja. Goreče je molil k Bogu in se priporočal sv. Ani, naj bi odvrnila hudo nesrečo. Ako ga usliši, ji bo ob vznožju Ljubelja zgradil cerkvico. "Uslišan sem bil," je rekel, "in svojo obljubo hočem spolniti." Komaj je Urban nehal govoriti, že je prihitela Anica.

Molče sta se objela, stari oče ju je blagoslovil in vse je slavilo zvezo dolgotrajne zvestobe. Že prihodnje leto je stala pod Ljubeljem skromna cerkvica, sv. Ani posvečena. Srečni zakonski par je stopil čez prag, veselo pozdravljen od vesele množice. Zveneče so vmes pritrkavali ljubki glasovi zvonov. Še dandanes pa kažejo letnico 1517 kot leto žalostnega dogodka in na cesti med Tržičem in Ljubeljem velikansko skalo "Zmajevca" imenovano, pod katero je strašna golazen poginila." Tako pravi pravljica

Tržič je zgodovinsko mesto, zato misliva, da je bilo vzrokov za nastanek mesta veliko.

Leži v kotlini, ki jo obdajajo številne gore, kot so Košuta, Kriška gora, Dobrča ... Strokovno bi ta vpliv poimenovali naravne prepreke. In prav vpliv teh naravnih preprek je ljudem zagotavljal varnejše življenje v zatišju okoliških gora, po drugi strani pa odmaknjenost (izoliranost) od "kvarnih" vplivov prehitre civilizacije.

Tržič je bil sprva majhna šušarska vas, ki se je počasi preoblikovala v naselje. 12. decembra 1942 je cesar Friderik III. podelil takratnemu naselju, s sedanjim imenom Tržič, trške pravice in ga s tem povzdignil v trg z imenom *Newmarcktl*. V današnjem času to ne bi imelo posebnega pomena, ker sam status vasi, trga ali mesta ne daje nobenih posebnih pravic. Vendar je pred pol tisočletja imela taka sprememba statusa za naselje poseben pomen. S tem so bile povezane povsem določene pravice, iz katerih so izhajale konkretne možnosti pridobivanja lastnih prihodkov. To je na tedanji stopnji organiziranosti države nudilo naselju nove možnosti za obstoj in razvoj. S ponosom ugotavlja, da so te možnosti naši predniki s pridom izkoristili in razvili Tržič v uspešno trgovsko in rokodelsko, nato pa tudi v industrijsko središče. Sem so se priseljevali ljudje, ki so iskali zaposlitve in s seboj prinašali svojo govorico, ki je bila drugačna od tržiške.

Po legendi sodeč, se je okolica okoli Tržiča delno preoblikovala tako, da so se lahko razvile pomembnejše prometne poti, ki pa so tudi spreminjale naše narečje.

Eden izmed vplivov so bili tudi požari, ki jih je bilo veliko. Omenili bova le tri največje: Prvi požar je bil 6. oktobra 1686. V tem požaru je zgorelo 80 hiš. Naslednji večji požar je bil 5. novembra 1806. V tem požaru je zgorelo le 13 hiš. Ob teh dveh požarih ni bilo smrtnih žrtev.

Največji požar v zgodovini Tržiča pa je bil v noči iz 29. na 30. marec 1811 ob pol drugi uri. Ogenj se je vnel v kovačnici gospoda Matija Klandra. Že po nekaj minutah so ljudje začeli gasiti ogenj, toda močan veter, ki je pihal s severa, jim je to onemogočal. V štiriindvajsetih urah je ogenj uničil 151 hiš in več kot 100 delavnic. Reševanje lastnine je bilo nemogoče, kajti če bi kdo stopil v hišo, bi ga ogenj gotovo "dobil" in bi zgorel. V požaru je umrlo 75 prebivalcev Tržiča. Kljub močnemu vetru jim je uspelo rešiti cerkev in 39 hiš. Škode ob požaru je bilo za okrog milijon goldinarjev.

Gotovo se boste vprašali, kakšno zvezo ima požar z narečjem. Toda misliva, da jo je imel. Ljudje so po požaru začeli mesto obnavljati. Nekateri ljudje so odšli, drugi prišli in s seboj prinesli svojo govorico.

Povzemava po prof. dr. Tinetu Logarju: Za gorenjsko narečje so značilni dolgi in kratki poudarjeni samoglasniki (kvantitetne opozicije). Slednji so mogoči samo v zadnjih ali edinih besednih zlogih. Južni gorenjski govori imajo samo dolge poudarjene samoglasnike, ker so se vsi kratki poudarjeni zlogi podaljšali.

Poudarek dolgih samoglasnikov je intonacijski (tonemski), poudarek kratkih samoglasnikov pa je en sam, dinamičen (jakostni). Gorenjsko narečje ima monoftongičen sistem dolgih samoglasnikov: i:u:ε:ø:e:o:a. Z e/o so zastopani vsi praslovanski ejevski in ojevski, že v praslovansčini ali zgodaj v slovenščini poudarjeni dolgi samoglasniki, e/o predstavljata pozneje (po slovenskem premiku poudarka s končnega zloga) poudarjene praslovanske e/o (izjemoma tudi é, ě, ō), a pa se je razvil iz praslovanskega a in iz slovanskega a < b 3 v dolgih slovenskih zlogih. ε/ø iz

č in padajočega praslovanskega o sta se razvila iz starejših diftongov ei/ou po zgodnji gorenjski narečni monoftongizaciji. V o se je monoftongiziral tudi ou < oļ in iz dolgega samoglasniškega ĩ, razen v južnih gorenjskih govorih. Kratki samoglasniki (poudarjeni in nepoudarjeni) so se v gorenjščini močno reducirali (oslabeli), posebno ob zvočnikih in izglasju, pogosto pa so tudi onemeli, zlasti i, ě, u. Pred naglasom so i, ě, u > ə / e, ě > e / ə; o, ɔ > ɔ / u; za naglasom v zaprtem končnem zlogu so i, ě, u > ə; o, ɔ > a; za naglasom v končnem zlogu sta i, ě > ə / u > ə / o / o > o. Kratko naglašeni ě, i, ə u > ə, a > a / ʌ / ə; e, ě > e. Starejše stanje kot v gorenjskem je ohranjeno v sosednjem horjulskem narečju.

Akanje (o / o preide v a) v zlogih pred poudarkom je v gorenjščini redko (sporadično).

Samoglasniških l, m, n gorenjščina nima.

Besede tipa mǝg'la in bǝ'zǝg so ohranile končni poudarek.

Za gorenjske soglasnike so značilne tele posebnosti: Praslovanski u je v legi pred zadnjimi samoglasniki prešel v w, pred prednjimi samoglasniki pa se zanj govori ustnično-zobni v. Pred o in u se w pogosto asimilira in izgubi. Južni gorenjski govori pa imajo za praslovanski ū pred vsemi samoglasniki v. Pred pavzo je v gorenjščini b prešel v f (premena b/f), vendar se je ta značilnost že precej opustila — sedaj govore pogosteje p (bof/bop). V f sta b/p prešla tudi pred nekaterimi soglasniki. Pred pavzo se je v gorenjščini d spremenil v E/s, vendar se je ta značilnost skoraj opustila — govore večinoma t. Pred zapornikom g/k pa je v gorenjščini preko E prešel v x; z in ž pa sta pred pavzo zastopana s s in š.

V nekaterih južnih gorenjskih govorih se je g spremenil v ɣ (morda pod vplivom mešanja s prebivalci iz sosednjih rovtarskih govorov ali spontano).

V legi pred prednjimi samoglasniki so se k, g, x v severozahodnih gorenjskih govorih omehčali (palatalizirali) v č, j, š.

Pred pavzo je g zastopan s x.

l pred zadnjimi samoglasniki je prešel v w/v (švapanje). V nekaterih govorih Bohinjske doline je švapanje pozicijsko omejeno; če je pred ĩ bil zobni soglasnik, se je ĩ asimiliriral v l (ali pa se ĩ v taki legi sploh ni razvil) in švapanja ni. Govor Bohinjske Bistrice npr. švapanja sploh ne pozna.

V večini gorenjskih govorov sta n', l' otrdela v n, l. Mehka n', l' govore samo še v Bohinjski dolini.

V Kropi in Trziču (starejša generacija) govore namesto r uvularni r.

Skupino šč < št' so povsod poenostavili v š.

Nekateri gorenjski govori so srednje samostalnike spremenili v moške (maskulinizacija), pri čemer je obrazilo –o v severozahodnih govorih lahko še ohranjeno, večinoma pa ne.

V množini so samostalniki srednjega spola ohranili obrazilo –a, so pa ženskega spola.

Obrazilo orodnika ednine in dajalnika množine moških in srednjih samostalnikov je –am.

V sklanjatvi zaimkov in pridevnikov se oblika dajalnika ednine posplošuje tudi v mestnik, vendar to še ni prevladalo v vseh gorenjskih govorih. Obrazilo –mo se je verjetno razvilo iz –mu preko –mǝ, kjer se je ə pod vplivom m zaokrožil in spremenil

ankàt so evà gor poh albelam
 an alejê žvél; zemlê nišo
 dèval, rudo so kupál, ta živ
 srebrô. Adàn, k je živù čist
 na kónce tiste vsi, j imù anga
 mëjhanga, pròv švòh petelína.
 Sosét, če so ga samô vidla, so
 kùj rékla: »Z ogà pa náv nêč.«
 »O pa bô,« j eljân Taka, kjeh
 je slišov tokô govorat, pa j obôbra

v o. Ta o pa se je nato po analogiji razširil še v samostalniško sklanjatev. Gorenjščina ima dve obliki nedoločnika: na -ti/či v severozahodnik in na -t/č v južnih gorenjskih govorih. Glede na to je tudi mesto poudarka pogosto različno, ker je v nekaterih kratkih oblikah nedoločnika prišlo do premika poudarka s končnega zloga na e/o.

Najbolj značilno za tržiško narečje je švapanje; v posebnih oblikah -l preide v -v (šla — šva, kupila — hpiva, naučila — naučiva, čebula — čbuva, gledala — gledova, delala — devova ...).

Starejša generacija govori namesto r uvularni r. Tržičani značilno izgovarjamo č, j, š namesto k, g, h (kevder / klet / — čevder, ketna / veriga / — četna, kisu / kisel / — čisu ...).

Značilna je redukcija; zelo radi izpustimo kakšen glas (ljudje — ldje, okno je za pomiti — okn je za spucat ...).

Izgulja se srednji spol, nadomešča ga moški — maskulinizacija (šli smo v mesto — šla smo v mest, gledali smo skozi okno — gledal smo skoz okn). Velikokrat se v pogovoru -il spreminja v -u (hodil — hodu, mislil — mislu ...). Pri izražanju svojine večinoma uporabljamo predlog od (to je moje — to je od mene, to je njegovo — to je od nega ...).

V starih časih so uporabljali onikanje za svoje starše, posebno za očeta (moj oče je bil ... — moj voča so bla ...), ponekod je še vedno ohranjeno.⁷

Zdelo se nama je smiselno, da med naključno izbranimi izvedeva anketo. Tako bi nama nepripravljeni morda dali dovolj dobre odgovore na vprašanje, če narečje v Tržiču še živi ali umira.

Izvedli sva anketo in med slučajno izbranimi anketiranci različnih starostnih skupin zabeležili naslednje rezultate:

Ali govorite v tržiškem narečju?

DA 40,8 % NE 45 % VČASIH 14,2 %

Ali sploh mislite, da uporabljate tržiško narečje, oziroma ali ga znate uporabljati v pogovoru?

DA 50 % NE 42,5 % VČASIH 7,5 %

Ali tržiško narečje umira?

DA 63 % NE 37 %

Kako bi preprečili umiranje narečja?

Dobili sva najrazličnejše odgovore, najzanimivejše boste lahko prebrali sami.

Dodali bi še najino mnenje glede te ankete. Anketa je pokazala, da se nekateri zavedajo, da narečje umira, vendar ne vedo, kaj naj storijo. Narečje je stvar, ki se je ne

⁷ Če je pri zapisovanju glasov zadaj dvopičje, to pomeni, da je glas dolg, če ne, pa kratek.

Ozkost e in o je označena s pikico pod njima. Če pod e: in o: ni nobenega razločevalnega znaka, to pomeni, da sta široka.

Krožec pod a pomeni oslavljen a, γ označuje mehkonobni zveneči pripornik. x je znak za nezveneči mehkonobni pripornik. Znak r označuje zadnji, uvularni r. Znak l pomeni temen mehkonobni l.

da naučiti. Nekako ti je prirojeno in je odvisno tudi od staršev. Če namreč starši začnejo s teboj govoriti v narečju, potem tega ne boš pozabil, dokler živiš. Tudi takrat, ko boš v šoli in boš govoril v zborni izreki, narečja ne boš pozabil. Drugače je, če starši učijo svoje otroke govoriti drugače (ne v narečju). Potem se narečja ne morejo naučiti, če bi še tako radi.

— A

antla = brisača
arcnije = zdravila

— B

beca = ovca
bekərca = budilka
bertah = predpasnik
blekənt = reči nekaj
bremza = zavora
britof = pokopališče
bərzletna = zapestnica

— C

cagar = kazalec na uri
cembəh = košara za seno
cajna = košara za krompir
cajt = čas
cajtəng = časopis
cimər = soba/spalnica
cmerat = jokati
cvibəh = kruh

— Č

čbuva = čebula
če = tja
četna = veriga
čevdər = klet
čobudra = plundra
čpine = umazana / pomita posoda

— D

dričat = voziti se po hribu navzdol

— F

fajmoštər = duhovnik
farovž = župnija
flaša = steklenica
frfur = površno

fršlus = zadržga
 frtamuzənt = udariti
 fruštək = zajtrk
 frvanka = sekira
 fuzekəl = predhodnik nogavic

— G

gandice = sandale
 gavtroža = vrtnica
 gips = mavec
 gmajna = gozd
 grmole = grmovje
 gun = oni človek tam
 gvant = moška obleka
 gvaš = kozarec

— J

jest = kósiti
 južna = kosilo

— K

kampəl = glavnik
 kamərca = majhna podstrešna sobica
 karjola = samokolnica za gnoj
 kastəlc = poštni nabiralnik
 kevdər = klet
 kikla = žensko krilo
 kišta = lesen zaboj
 kolm = premog
 kravžəl = koder las
 krogəlc = ovratnik
 kumərən = suh
 kurice = teloh

— L

laufat = teči
 lojtra = lestev
 luft = zrak
 lumpat = ponočevati
 lustər = lesteneč ali stropna svetilka

— M

maher = mehur
 masa = kemični svinčnik
 mašina = stroj

— N

nalit = vinjen
 nažgan = vinjen
 nucov = potreboval
 nudəl = rezanec

— O

ogvantan = lepo oblečen
 ohcet = poroka / svatba
 omreva = dežnik

— P

pildək = listek
 piskər = lonec
 pleh = pekač
 pobəč = fantek
 pofentan = pokvarjen
 pošvedran = pohojen
 pozonfəl = natikači
 povštər = vzglavnik
 preplozan = preperet
 prpopat = udariti

— R

radəl = predal
 ravfənk = dimnik
 rekəlc = suknjič
 ringəl = uhan
 rinka = prstan
 rom = okvir pri sliki
 ror = pečica
 rošat = kuhati/peči

— Š

šaga = drobec lesa, ki se ti zadere v kožo
 šajtrga = samokolnica
 šalca = skodelica
 ščira = sekira
 šefla = zajemalka
 šipa = steklo v oknu
 šlabedər = čevelj
 šnajəc = robec
 šnirənc = vezalka
 šnops = žganje
 šoltər = stikalo

špajza = shramba
 španga = lasna sponka
 špegle = očala
 špegu = ogledalo
 šporget = štedilnik
 štacuna = trgovina
 štala = hlev
 štampārle = kozarček 0.3
 štanga = drog
 štekar = vtičnica
 štimnga = volja/razpoloženje
 štmat = dvoriti/snubiti
 štorəst = neroden
 štrbunknu = padel
 štrom = elektrika
 štrump pankəl = podvezica
 štumf = nogavica
 švadər = ponošen čevlji
 švoh = slaboten
 štorast = neroden
 štrbunknu = padel
 štrom = elektrika

— T

tegəlc = lonček za lončnice
 tepəh = preproga
 tonka = omaka
 tringəlt = napitnina
 turšca = koruza

— U

upekedirov = padel

— V

varžet = žep
 vekat = jokati
 voča = oče
 vohərən = skopuški
 vorənh = dobro/veliko
 vuč = luč
 vundər = vendar

— Z

zanikərən = neurejen
 zgovarjat = pogovarjat

zluftat = prezračiti
 zokən = volnena nogavica

— Ž

žajfa = milo
 žehta = umazano/oprano perilo
 žleht = nagajiv
 žok = nogavice
 župa = juha
 žvahta = sorodstvo

Sklep

Škoda bi bilo, da se narečje ne bi ohranilo. Saj ga potem naši potomci ne bi več poznali. Vsak prebivalec mesta Tržič bi se moral zavedati, kako pomembno je narečje. Današnji človek ne bi smel izgubiti notranjega središča, saj bi poslal razklan, razdvojen in nezadovoljen. Moral bi biti kulturno in duhovno zrel za razvoj vrednot na vseh življenjskih področjih. Kaj nas bo rešilo iz tega, da ne bomo pozabili, kar niso zastonj že naši predniki tako skrbno varovali, ljubili in ohranjali dolga stoletja — le kaj storiti? Ugotovili sva, da bova na žalost morali vprašanje umiranja narečja pustiti odprto, saj bo lahko le čas pokazal, ali bo narečje umrlo ali pa bo živelo. Upava, da se bo tržiško narečje ohranilo. Želiva, da z nama upate tudi Vi, ki boste brali to raziskovalno nalogo.

Viri in literatura

- V sotočju Bistrice in Mošenika. Tržič v 100 slikah in 100 oktavah. Ob 100-letnici trških pravic izdala Občina Tržič.
- Slovenska narečja. Tine Logar. Izdala Mladinska knjiga 1975.
- Zgodovinski drobci župnije Tržič. Viktor Kragl. Izdal župnijski urad v Tržiču 1936.
- Pozdravi iz slovenskih krajev. Zasnoval in strokovno uredil Marjan Krušič. Slikovno gradivo sta zbrala Marjan Drnovšek, Viktor Tončič. Izdala Mladinska knjiga 1987.